

Správní proces a správní akty

SPP 725 Veřejná správa

21. října 2011

Základní členění výkonu veřejné správy

1) Procesy a akty vnitřní:

- a) Abstraktní (vnitřní předpisy)
- b) Konkrétní (individuální – služební akty, např. jmenování)

2) Procesy a akty vnější:

- a) Abstraktní (právní předpisy)
- b) Konkrétní (individuální – např. správní rozhodnutí)
- c) Abstraktně-konkrétní (opatření obecné povahy)

Správní proces

- Forma vnějšího výkonu veřejné správy
- **Druhy správního procesu:**
 - 1) Obecný správní proces → správní řád
([zákon č. 500/2004 Sb.](#))
 - 2) Zvláštní správní procesy → úprava (výlučná nebo nevýlučná) zvláštním zákonem
- **Ústavní aspekt správního procesu**
(čl. 36 Listiny základních práv a svobod – právo na spravedlivý proces) – správní právo jako konkretizované ústavní právo

Subjekty správního procesu

- **Správní orgán** – orgán veřejné správy (tj. správní úřady, orgány územní samosprávy, právnické nebo i fyzické osoby, jimž je zákonem svěřen výkon veřejné správy)
- **Příslušnost správního orgánu:**
 - 1) Věcná,
 - 2) Místní (forum domicilii – dle bydliště nebo sídla, f. actus – dle místa rozhodného úkonu nebo události, f. loci – dle polohy nemovitosti)
 - 3) Funkční (příslušnost konkrétního správního zaměstnance k vyřízení věci – zpravidla dle vnitřního předpisu správního orgánu)
- Místní příslušnost může být někdy změněna **delegací**.
- Absolutní nedostatek věcné příslušnosti → **nicotnost** správního aktu.
- Nedostatek funkční příslušnosti může mít za následek nezákonnost správního aktu.

Subjekty správního procesu

- **Dotčený orgán** – orgán veřejné správy nebo jiná instituce (např. odborný ústav), jehož stanovisko má být ve správním procesu vzato v úvahu, případně i respektováno (→ *relativně závazné stanovisko*)
- Dotčený orgán není správním orgánem (ve vztahu k dané věci) ani účastníkem řízení

Subjekty správního procesu

- **Účastník řízení** – osoba jejíž právo nebo povinnost má být v řízení založeno, změněno nebo zrušeno, nebo která má být rozhodnutím jinak dotčena ve svém právním postavení (tzv. dotčená osoba)
- Obecně: kdo tvrdí, že je účastníkem správního řízení, má za něj být považován, dokud se neprokáže opak (§ 28 správního řádu)
- Právní postavení účastníka řízení: soubor práv a povinností (= zásada aktivní účasti na řízení) včetně práva dát návrh či podnět k zahájení řízení, podávat vyjádření, brát návrhy zpět, nahlížet do spisu apod., ale také povinnost tvrdit skutečnosti rozhodné pro danou věc, spolupracovat se správním orgánem atd.

Subjekty správního procesu

- Svědci
- Znalci
- Tlumočníci
- Osoby disponující listinou nebo věcí

Průběh řízení a dokazování

- Podklady pro rozhodnutí opatřuje správní orgán, ale další subjekty správního procesu mají povinnost součinnosti
- **Druhy podkladů pro rozhodnutí:** návrhy účastníků, důkazy, čestná prohlášení, skutečnosti obecně známé nebo známé z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů
- Zásada volného hodnocení **důkazů:**
 - 1) Důkaz svědeckou výpovědí,
 - 2) Důkaz listinou,
 - 3) Důkaz ohledáním,
 - 4) Důkaz znaleckým posudkem.
- **Čestné prohlášení není důkazem**, ale alternativou důkazu listinou (jiný podklad pro rozhodnutí).

Správní akty

- Druhy dle obsahu regulace:
 - 1) **Materiální** – upravují hmotněprávní postavení účastníků
 - 2) **Procesní** – upravují vedení řízení a postavení subjektů správního procesu v něm
- Druhy dle povahy účinků:
 - 1) **Konstitutivní** – do budoucna (zakládají právní vztahy v oboru správního práva
 - 2) **Deklaratorní** – autoritativně prohlašují existenci již ve skutečnosti vzniklých právních vztahů v oboru správního práva

Náležitosti správních aktů

- **Kompetenční** – vydání správním orgánem v rámci jeho působnosti a v mezích jeho pravomoci
- **Obsahové** – autoritativní a určité rozhodnutí o určité otázce v oboru správního práva, požadavek na dostatečné odůvodnění aktu
- **Formální** – správní akty jsou zásadně písemné (avšak jsou výjimky), člení se na výrok, odůvodnění a poučení o opravném prostředku (nebo jeho nepřípustnosti)
- **Procedurální** – správní akt musí být vydán postupem, který předpokládá příslušný procesní právní předpis (zejm. správní řád)

Vady správního aktu

- Vadou správního aktu je absence nebo nedostatečnost předepsaných náležitostí
- **Nezákonnost** – správní akt je v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, a to buď formálně, procedurálně nebo obsahově
- Procesní vada způsobuje nezákonnost jen mohla-li mít vliv na obsahovou zákonnost
- **Věcná nesprávnost** – připadá v úvahu jen u správních aktů vydávaných při použití správního uvážení

Nicotnost správního aktu

- Nastává v důsledku natolik těžkých vad, že nelze ani hovořit o správním aktu:
 - 1) Absolutní nedostatek působnosti a příslušnosti
 - 2) Absolutní nedostatek formy
 - 3) Absolutní omyl v osobě adresáta aktu
 - 4) Bezobsažnost
 - 5) Požadavek protiprávního nebo fakticky nemožného plnění
 - 6) Neurčitost, nesmyslnost nebo vnitřní rozpornost
 - 7) Neexistence vůle správního orgánu

Vlastnosti správního aktu

- **Platnost** – spojena s projevem vůle správního orgánu navenek (akt je vydán rozhodnutím funkčně příslušného správního zaměstnance, ale platným je až vypravením písemného vyhotovení nebo vyhlášením výroku v ústním jednání)
- **Právní moc:**
 - 1) v procesním smyslu – konečný výsledek postupu správního orgánu,
 - 2) v materiálním smyslu – nezměnitelný správní akt → překážka věci rozhodnuté (neplatí pro tzv. negativní rozhodnutí – zamítl-li správní orgán žádost, může jí později v téže věci vyhovět – anebo při podstatné změně okolností vedoucích k původnímu rozhodnutí – klauzule *rebus sic stantibus*)
- **Účinnost** – je spojena s působením stanovených právních účinků (podmínkou je právní moc)

Druhy správních aktů

- **Správní rozhodnutí** (§§ 67 – 75 správního řádu) – typický individuální správní akt. Zvláštními druhy jsou:
 - a) **Usnesení** (§ 76 správního řádu) – typický procesní správní akt
 - b) **Příkaz** (§ 150 správního řádu) – akt, kterým se řízení vedoucí k uložení povinnosti zahajuje a současně končí (považuje-li správní orgán skutkový stav za dostatečně zjištěný). Podáním odporu se příkaz ruší.
 - c) **Vydání dokladu** (§ 151 správního řádu) – při přiznání práva osvědčujícího se stanoveným dokladem se nevydává písemné rozhodnutí o vydání dokladu (např. občanské průkazy, cestovní pasy, uznání zahraničního VŠ diplomu)

Druhy správních aktů

- **Veřejnoprávní smlouvy** (část pátá správního řádu, §§ 159 -170) - vícestranné správní akty, které zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva.
- Subsidiární použitelnost občanského zákoníku
- Spory z veřejnoprávních smluv rozhodují správní orgány (ne soudy).
- Typickým znakem veřejnoprávní smlouvy je, že alespoň jedna ze stran je vykonavatelem veřejné správy – výjimkou je →
- **Správní smír** – dle § 162 správního řádu též zvláštní případ veřejnoprávní smlouvy

Druhy správních aktů

- **Druhy veřejnoprávních smluv:**

1) Koordinační – mezi vykonavateli veřejné správy navzájem

(např. přenesení výkonu přenesené působnosti obce, sloučení obcí, plnění úkolů obecní policie, změna hranic obcí, vytvoření svazku obcí, zpracování společného plánu odpadového hospodářství obcí, vytvoření společného spádového obvodu školy, spolupráce mezi kraji v samostatné působnosti atd.)

2) Subordinační – mezi vykonavatelem veřejné správy a subjektem vně veřejné správy (např. dohody o přípravě k práci nebo o pracovní rehabilitaci, o vytvoření chráněného pracovního místa nebo dílny, o rekvalifikaci, o vytváření pracovních míst, o závazcích v ochraně přírody, o závazku veřejné služby v oblasti silniční dopravy nebo drážní dopravy, o snižování emisí látek znečišťujících ovzduší, o zařazení do aktivní zálohy v ozbrojených silách, poskytnutí dotace na podporu výzkumného projektu atd.)

Druhy správních aktů

- **Opatření obecné povahy (§ 171 správního řádu)**
- Abstraktně konkrétní akt – není právním předpisem ani správním rozhodnutím
- Nemá adresáty, pouze destinatáře
- Předmětem je zpravidla regulace užívání veřejné věci (nebo jiného předmětu obecného užívání)
- Příklady: akty územního plánování dle stavebního zákona, regulační opatření v telekomunikacích

Faktické úkony veřejné správy

- Od správního aktu se odlišují neformálností, jsou však právně závazné
- **Faktický pokyn** – zákaz nebo příkaz určitého chování bez formálního správního procesu (např. pokyn policisty při řízení silničního provozu)
- **Bezprostřední zásah** – správní činnost k odvrácení nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje právem chráněný zájem (např. vstup policie nebo hasičů do bytu při podezření na únik plynu)

Jiné úkony veřejné správy

- Směřují k plnění úkolů veřejné správy, avšak nezasahují přímo do práv jednotlivých osob (někdy však mohou předcházet vydání správního aktu nebo na něj navazovat)
- Druhy: osvědčení, ověření, posudky, stanoviska, sdělení, informační úkony, registrační úkony, materiální a organizační úkony ve veřejné správě

Shrnutí

